

Vragen en antwoorden over Brede Nationale Due Diligence-Wetgeving Mei 2020

Dit document is een toelichting bij het visiestuk van het MVO Platform over [Brede Nationale Due Diligence-Wetgeving](#).

Wat is due diligence?

Met *due diligence* wordt het proces verstaan waarin ondernemingen de daadwerkelijke en potentiële negatieve gevolgen van hun handelen identificeren, voorkomen en verminderen, en waarmee zij verantwoording afleggen over hun aanpak van de gevolgen als integraal onderdeel van hun besluitvormingsprocessen en risicobeheerssystemen. Bij de uitwerking van *due diligence* staan niet de risico's voor het onderneming centraal, maar de rechten van en de daadwerkelijke en potentiële risico's op negatieve gevolgen voor andere stakeholders, zoals werkenden en lokale gemeenschappen. Ondernemingen moeten zich inspannen om deze (interne en externe) stakeholders betekenisvol te betrekken bij de uitwerking van hun *due diligence*.

Ondernemingen moeten de volgende stappen doorlopen in het doen van *due diligence*:

1. MVO integreren in het beleid en de managementsystemen van de onderneming
2. Daadwerkelijke of potentiële negatieve gevolgen voor MVO-thema's identificeren
3. Deze gevolgen stoppen, voorkomen of beperken
4. De praktische toepassing van genomen maatregelen en resultaten monitoren
5. Communiceren hoe de gevolgen worden aangepakt
6. Waar nodig herstel mogelijk maken.

Ondernemingen dienen deze stappen te doorlopen met inachtneming van de OESO Due Diligence Handreiking en voor *alle bedrijfsactiviteiten en hun zakelijke relaties, inclusief de hele toeleveringsketen*.

Wat betekent due diligence-wetgeving voor middelgrote en kleine bedrijven (het mkb)?

Due diligence-wetgeving zou ook voor middelgrote en kleine bedrijven moeten gelden, omdat ook deze bedrijven via hun ketens betrokken kunnen zijn bij mensenrechtenschendingen en milieuschade. De manier waarop middelgrote en kleine bedrijven due diligence moeten uitvoeren, moet wel in verhouding staan tot:

- De ernst, omvang en onomkeerbaarheid van de IMVO-risico's waarmee het bedrijf te maken heeft
- De omvang van het bedrijf in omzet en aantallen werkenden
- De positie van het bedrijf in de keten.

Alle bedrijven hebben volgens de OESO-richtlijnen een verantwoordelijkheid om due diligence te doen en om mensenrechten en het milieu te respecteren, maar de richtlijnen bieden ook ruimte om, afhankelijk van bovenstaande factoren, daaraan op een andere manier invulling geven. Het gaat hier om redelijkheid en billijkheid. Ondernemingen met beperktere middelen en invloed zijn afhankelijker van samenwerking bij het toepassen van due diligence en moeten wellicht zorgvuldiger te werk gaan bij hun beslissingen over welke risico's als eerste aandacht krijgen. Een bedrijf van kleine omvang met beperkte invloed op zijn leveranciers en beperkte middelen om toeleveranciers aan te spreken zou bijvoorbeeld op zijn minst deze leveranciers vragen kunnen stellen over de oorsprong van zijn producten. Wanneer het na herhaaldelijke pogingen niet lukt om deze informatie boven tafel te krijgen, zou dat bedrijf kunnen onderzoeken of een overstap naar andere leveranciers mogelijk is. Ze kunnen ook profiteren van bestaande instrumenten en bronnen zoals de [MVO Risicochecker](#) van MVO Nederland. Ook kunnen kleinere bedrijven deelnemen aan de IMVO-convenanten, waarbinnen verantwoordelijkheden per sector duidelijk zijn uitgewerkt voor kleine, middelgrote en grote ondernemingen (zie bijvoorbeeld het [natuursteenconvenant](#) (initiatief TruStone)).

Bijvoorbeeld: een zelfstandige kledingboetiek zal het due diligence-proces met betrekking tot mensenrechtenschendingen in de kledingketen op een andere manier invullen dan een internationaal modebedrijf met duizenden werknemers. De kledingwinkel kan bijvoorbeeld, al dan niet samen met andere ondernemers via een branchevereniging, druk uitoefenen op toeleveranciers om schendingen aan te pakken. Ook binnen het mkb bestaan verschillende soorten bedrijven en daarmee manieren om invulling te geven aan due diligence. Een kleine kledingwinkel met tien werknemers heeft andere mogelijkheden dan een middelgroot kledingbedrijf met tweehonderd werknemers.

Een belangrijke taak van de toezichthouder die het MVO Platform voorstaat en die ook voorzien is in de [initiatiefnota over due diligence-wetgeving van de ChristenUnie](#), is het bevorderen van het lerend vermogen bij bedrijven, inclusief het mkb. Daarnaast zal de toezichthouder prioriteiten moeten stellen bij het handhaven van de wet. Hij zal dit doen door zich te richten op de bedrijven en sectoren waar de ernstigste risico's spelen en waar de meeste impact (bijvoorbeeld waar bedrijven of sectoren veel invloed in internationale ketens hebben) te behalen valt. Daarmee zullen veel kleine bedrijven niet onder de prioriteit van de toezichthouder vallen, zeker niet in de eerste jaren.

Hoeveel gaat due diligence-wetgeving het bedrijfsleven kosten?

Het aanpakken van mensenrechtenschendingen en milieuschade in ketens zal tijd en moeite vergen van bedrijven, zeker van de achterblijvers die nog geen actie hebben ondernomen op schendingen in hun ketens. Toch schat het [British Institute for International and Comparative Law \(BIICL\)](#) (2020) de kosten van due diligence in als zeer beperkt ten opzichte van de omzet van zowel grote als mkb-bedrijven. Een eerste grove schatting op basis van een enquête onder bedrijven en andere organisaties suggereert dat de kosten gemiddeld beperkt zouden blijven tot hooguit 0,2 procent van de omzet van een bedrijf. Bovendien leidt wetgeving volgens dezelfde studie van het BIICL ook tot kostenvoordelen: de kosten van due diligence per bedrijf worden lager, omdat door wetgeving veel meer bedrijven daarmee aan de slag moeten gaan. Ook biedt wetgeving kostenvoordelen omdat een gelijk speelveld, rechtszekerheid en veel effectievere invloed op ketenpartners worden gerealiseerd en reputatiekosten afnemen. Volgens het BIICL kunnen de voordelen van due diligence daarmee opwegen tegen de kosten. Bovendien is een investering in due diligence een investering in een duurzame wereld, waarin wordt geproduceerd met respect voor mens en milieu. Dat is ook wat waard.

Is dit niet veel te veel gevraagd van bedrijven, die nu met de gevolgen van de coronacrisis te maken hebben?

Due diligence gaat over verantwoord ketenbeheer. Waar Nederlandse bedrijven in verschillende sectoren in de coronacrisis worstelen om het hoofd boven water te houden, geldt dat voor bedrijven in de toeleveringsketen nog meer. Werkenden en gemeenschappen aan het begin van productieketens [krijgen de hardste klappen](#): er staan al miljoenen mensen op straat in Azië en Afrika, en dat zal alleen maar erger worden als we onze ketens niet verder verduurzamen.

Verantwoord ketenbeheer gaat ook over het verantwoordelijk beëindigen van contracten en relaties, met oog voor de negatieve gevolgen daarvan ('*responsible disengagement*' in het jargon). Het eenzijdig opzeggen van orders of samenwerkingsverbanden door de coronamaatregelen, zonder maatregelen voor behoud van werk of het opvangen van de klappen bij werkenden in die ketens, is niet verantwoordelijk. De Covid-19-crisis vereist juist een due diligence-aanpak: het secuur overwegen van mogelijk negatieve gevolgen van bedrijfsbeslissingen en het nemen van maatregelen om negatieve gevolgen te voorkomen of op te vangen.

Ook minister Kaag wijst op het belang van verantwoord ondernemen tijdens de crisis in onder meer een [Kamerbrief](#) van 8 april 2020: "Ook duurzame handel blijft in de toekomst een belangrijk thema. In lijn met de OESO-richtlijnen voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen vraagt verantwoordelijke handel dat bedrijven de risico's voor mensen en klimaat in hun internationale waardeketens identificeren en waar mogelijk mitigeren".

Is het niet veel beter als wetgeving op EU-niveau wordt ingevoerd?

Het MVO Platform vindt due diligence-wetgeving op EU-niveau van groot belang om de naleving van MVO-normen door bedrijven te bevorderen. Tegelijkertijd moet de Nederlandse overheid om verschillende redenen nationale due diligence-wetgeving ontwikkelen: beleidsprocessen op EU-niveau vergen veel tijd en op dit moment is er geen overeenstemming tussen lidstaten om een beleidsproces voor due diligence-maatregelen te starten. Europees MVO-beleid bestaat voornamelijk uit herhaaldelijk verzoek van lidstaten. De ontwikkeling van nationale wetgeving vergroot het draagvlak voor Europese wetgeving en plaatst Nederland in een koploperpositie bij de ontwikkeling van Europese maatregelen. Bovendien zal Europese wetgeving weer op nationaal niveau moeten worden uitgevoerd: door de invoering van nationale wetgeving en bijbehorende toezichthouder heeft

Nederland zijn 'huiswerk' alvast gedaan en is het Nederlandse bedrijfsleven goed voorbereid op Europese wetgeving. Lees verder in dit [visiestuk](#) van het MVO Platform.

In 2019 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Wet Zorgplicht Kinderarbeid. Waarom is due diligence-wetgeving dan nog nodig?

De Wet Zorgplicht Kinderarbeid is een cruciale eerste stap om schendingen van mensenrechten in productieketens aan te pakken. Het naleven van MVO-normen betekent echter dat bedrijven alle risico's op negatieve impacts op mens en milieu moeten aanpakken. Het gaat dan bijvoorbeeld om schendingen van mensenrechten (zoals discriminatie of moderne slavernij), arbeidsrechten (zoals onderbetaling of het schenden van de rechten op vakvereniging en collectieve onderhandeling) of schade aan het milieu (zoals milieuvervuiling, klimaatschade en ontbossing). Deze risico's kunnen verschillen per sector en bedrijf. Daarom is brede due diligence-wetgeving nodig in aanvulling op de Wet Zorgplicht Kinderarbeid.

Zijn de OESO-richtlijnen niet te vaag en open?

De OESO-richtlijnen zijn duidelijk over de verantwoordelijkheden van bedrijven: zij dienen mensenrechten te respecteren en milieuschade te voorkomen. Daarnaast geven de richtlijnen processtappen aan om die verantwoordelijkheid invulling te geven. Deze processtappen zijn verder uitgewerkt en toegelicht in de [OESO Due Diligence Handreiking voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen](#), die nog meer handvatten geeft aan bedrijven om invulling te geven aan hun due diligence. Dat is geen afvinklijstje: er blijft ruimte voor bedrijven om een invulling te kiezen die past bij het bedrijf, de sector, de risico's op schendingen en de daadwerkelijke aanwezigheid van schendingen in de keten. Dat kan ook niet anders, want elk bedrijf, elke sector, elke schending, elke schade, en elk slachtoffer van schendingen vereist andere maatregelen. Daarmee is het onmogelijk, en zelfs onwenselijk, om elke mogelijke situatie uit te spellen, omdat dat dan nooit uitputtend zal zijn.

De OESO-richtlijnen zijn zo geformuleerd dat ze ruimte bieden aan bedrijven om hun due diligence context specifiek in te richten. Hierdoor zijn sommige bedrijven bang dat ze ondanks hun inspanningen niet aan de wet zullen voldoen. Dat is onnodig – de due diligence zoals geformuleerd in de OESO-richtlijnen biedt juist die flexibiliteit en ruimte om fouten te maken zonder daarvoor meteen gestraft te worden. Zolang een bedrijf aantoonbaar en serieus werk maakt van het uitvoeren van de voorgeschreven processtappen, voldoet het aan de wet. Met een minimale inspanning en een 'afvinkhouding' is dat echter niet het geval. Mocht de toezichthouder bij aantoonbaar geleverde inspanningen toch ruimte zien voor verbetering, dan zal het betreffende bedrijf volgens het voorstel Brede Nationale Due Diligence-Wetgeving van het MVO Platform de tijd krijgen om verbeteringen door te voeren.

Wordt in de OESO-richtlijnen wel voldoende aandacht besteed aan landrechten, klimaat en ontbossing?

Ja. Hoewel deze termen niet expliciet voorkomen in de tekst, dekken de OESO-richtlijnen expliciet alle mensenrechten en alle milieu-impacts. Bijna geen enkele specifieke milieu- of mensenrechtenschending wordt expliciet genoemd in de richtlijnen. De term "vakbondsvrijheid" komt bijvoorbeeld ook niet voor in de tekst, maar er is geen discussie of vakbondsvrijheid in ketens gedekt wordt door de OESO-richtlijnen. Dat klimaatverandering onderdeel is van de OESO-richtlijnen wordt ook bevestigd door de [uitspraak](#) van het Nederlandse Nationaal Contactpunt voor de OESO-Richtlijnen (NCP) in de klacht tegen ING, waarin het NCP stelt dat handelen in lijn met de OESO-richtlijnen betekent dat bedrijven handelen in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Ontbossing is onderwerp van meerdere OESO-klachten die ontvankelijk zijn verklaard door verschillende NCP's. Bedrijven wordt dan ook met klem geadviseerd om deze onderwerpen mee te nemen in hun due diligence-proces.

Tegelijkertijd is het wenselijk om in een volgende herziening van de OESO-richtlijnen wel expliciet aandacht te besteden aan de rol van bedrijven in het aanpakken van deze problemen, om zo de verantwoordelijkheden van bedrijven in het respecteren van landrechten, het nemen van klimaatmaatregelen en het tegengaan van ontbossing nog duidelijker te maken.

Is herstel ("remedy") wel onderdeel van due diligence in de OESO-richtlijnen?

Ja. Stap 6 in het due diligence-proces zoals beschreven in de [OESO Due Diligence Handreiking](#) luidt: "Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee, indien van toepassing".

Het doel van de due diligence-verplichting is in de eerste plaats preventief en dus gericht op het voorkomen dat er negatieve gevolgen ontstaan voor mensen, het milieu en de maatschappij. Wanneer dit niet is gelukt, en er toch negatieve gevolgen ontstaan, behelst due diligence ook het stoppen, verminderen en zo nodig herstellen van schendingen wanneer deze zich voordoen.

Wanneer is herstel dan nodig/van toepassing?

Wanneer daadwerkelijke negatieve gevolgen geïdentificeerd zijn (stap 2), dienen ondernemingen hun betrokkenheid (veroorzaken, bijdragen, of direct verbondenheid) bij deze gevolgen vast te stellen om de juiste aanpak in voor de vervolgstappen te bepalen. In de [initiatiefnota](#) die de ChristenUnie in maart 2020 heeft gepresenteerd over due diligence-wetgeving is goed is uitgewerkt welke rol de toezichthouder heeft wat betreft herstel en welke stappen ondernemingen dienen te zetten nadat zij hun betrokkenheid hebben bepaald (p.16):

“De toezichthouder heeft een bijzondere controlerende taak waar het gaat om het stoppen en herstellen van daadwerkelijke negatieve gevolgen op mensenrechten en milieu door ondernemingen als onderdeel van hun due diligence-verplichting:

De toezichthouder stelt vast of de onderneming wel of niet een negatief gevolg heeft veroorzaakt, ertoe heeft bijgedragen of er via een zakenrelatie mee in verband staat. In elk scenario legt de toezichthouder, in lijn met de OESO-richtlijnen, andere verplichtingen op:

- a. Als de onderneming een negatief gevolg heeft *veroorzaakt* (“causing”): Onderneming moet de activiteit die het negatieve gevolg heeft veroorzaakt, stoppen en de daadwerkelijke gevolgen herstellen;
- b. Als de onderneming aan een negatief gevolg heeft *bijgedragen* (“contributing to”): Onderneming moet haar bijdrage stoppen of voorkomen en bijdragen aan herstel van de daadwerkelijke gevolgen van haar eerdere handelen; Onderneming moet haar invloed aanwenden om eventueel resterende gevolgen zoveel mogelijk te beperken;
- c. Als er een *direct verband* is tussen het negatieve gevolg en de activiteiten en producten van de onderneming of diensten van de onderneming via een zakelijke relatie (“directly linked”): Onderneming moet haar invloed aanwenden om te zorgen dat het veroorzakende bedrijf het negatieve gevolg voorkomt of beperkt. Doet de onderneming dat niet, dan kan de toezichthouder bepalen dat een onderneming niet slechts in relatie staat tot het veroorzakende bedrijf, maar zelf bijdraagt aan het negatieve gevolg, zoals in het scenario onder b; het bedrijf moet in dat geval de aanwijzingen voor *bijdragen aan volgen* (negatieve bijdrage stoppen en bijdragen aan herstel).

Hoe kan een bedrijf dat gebruik maakt van vele verschillende ketens due diligence doen?

Het inzichtelijk maken van de verschillende ketens van een bedrijf is een belangrijke stap in het proces. Alleen door dit te doen, kan worden nagegaan of er in de ketens daadwerkelijke of potentiële negatieve gevolgen voor mensenrechten en milieu voorkomen. Hierna is prioritering een belangrijke stap. Het is zeer waarschijnlijk dat in dit hele proces meer negatieve gevolgen gevonden worden dan meteen opgepakt kunnen worden. Een onderneming moet dan prioriteren. Belangrijk hierbij is dat een onderneming niet de risico's die voor de eigen bedrijfsvoering het belangrijkste zijn prioriteert (bijvoorbeeld omdat ze kunnen leiden tot imagoschade), maar de meest ernstige risico's voor mensen en gemeenschappen. Hoe ernstig risico's zijn wordt beoordeeld aan de hand van:

- de ernst: hoe ernstig is het negatieve gevolg? (waarbij een tiener die meehelpt in de oogstmaand op het familiebedrijf minder ernstig is dan een kind dat onder gevaarlijke omstandigheden in een chemische fabriek werkt)
- de reikwijdte: hoeveel mensen worden getroffen? (waarbij één of twee individuen minder ernstig zijn dan hele gemeenschappen)
- onomkeerbaarheid/de mogelijkheid tot herstel: hoe lastig is het om het negatieve gevolg te herstellen? (waarbij onterechte ontslagen minder ernstig zijn dan ongeneeslijke ziektes bij werkenden als gevolg van gevaarlijke werkomstandigheden)

Daarnaast moet in het proces van prioritering gekeken worden naar hoe waarschijnlijk het is dat het negatieve gevolg zich ook daadwerkelijk zal voordoen. Dit zal afhangen van de context waarin het

bedrijf opereert en de mate waarin zakelijke relaties in staat zijn deze negatieve impacts te adresseren.

Welke prioriteiten een bedrijf stelt is altijd zeer afhankelijk van de context waarin het bedrijf opereert en dus ook voor elk bedrijf anders. Een focus op de meest ernstige risico's betekent niet dat bedrijven de minder ernstige risico's kunnen negeren. Die moeten in een later stadium alsnog geadresseerd worden. Ook als minder ernstige risico's relatief eenvoudig en met weinig middelen kunnen worden aangepakt, is er geen reden omdat niet te doen.

De OESO-richtlijnen vereisen dat ondernemingen gedurende het hele proces van identificeren en prioriteren van risico's (interne en externe) stakeholders betekenisvol betrekken.

Biedt een wet gebaseerd op de kenmerken zoals geformuleerd door het MVO Platform wel voldoende rechtszekerheid aan bedrijven?

Ja. Het voorstel voor brede due diligence-wetgeving schrijft duidelijke processtappen voor aan bedrijven. Daarnaast is een [handreiking](#) beschikbaar die nog meer handvatten biedt. Ten slotte biedt het toezichthoudersmodel zoals voorzien in het voorstel van het MVO Platform alsook in de [ChristenUnienota](#) ruimte aan bedrijven om te groeien in hun invulling van due diligence, en om verbeteringen door te voeren als dat nodig is. Ze zullen niet direct een boete op de mat krijgen, maar duidelijke instructies over hoe ze de wet kunnen naleven.

➔ *Zie ook: 'Zijn de OESO-richtlijnen niet veel te vaag en open?'*

Hoe wordt de kwaliteit van due diligence in deze wet geborgd?

De kwaliteit van het due diligence-proces hangt in grote mate af van hoe een bedrijf omgaat met uiteindelijke gevonden negatieve impacts in de keten en hoe effectief die maatregelen zijn. De wet borgt de kwaliteit van due diligence door de handhaving in te richten op de vraag of schendingen daadwerkelijk worden voorkomen en waar nodig hersteld. De toezichthouder hanteert geen afvinklijstjes, maar gaat na welke stappen het bedrijf daadwerkelijk heeft genomen om risico's te voorkomen, en schendingen te herstellen.

De kwaliteit van due diligence in de toeleveringsketen wordt ook geborgd door de manier waarop de link tussen het bedrijf en het negatieve gevolg wordt bepaald (door het bedrijf zelf, waarna de toezichthouder controleert) en de verantwoordelijkheid die een bedrijf heeft (en dus waar de toezichthouder recht heeft om het bedrijf op aan te spreken). Een bedrijf dat geen due diligence of due diligence van slechte kwaliteit doet schuift op van een situatie van "direct verbonden aan" de negatieve impact naar "draagt bij aan" de negatieve impact.

Zorgt wetgeving er niet voor dat koplopers stilvallen en niets extra's meer aan hun MVO-beleid zullen doen?

Nee, zeker niet. Koplopers hebben de eigenschap koplopers te willen blijven. Bovendien is due diligence een dynamisch proces, dat regelmatig vernieuwing en verdieping vraagt. Verder zijn er (ook voor koplopers) voldoende interessante stimuli via andere overheidsinstrumenten, zoals de IMVO-convenanten of subsidies, waarbij bedrijven gestimuleerd worden blijvend aan het due diligence-proces te werken.

Zijn er niet al voldoende internationale processen gaande die due diligence (binnenkort) verplicht maken?

Niet alleen nationale overheden, maar ook internationale instanties werken aan due diligence-wetgeving. Op Europees niveau bestaat er due diligence-regelgeving met betrekking tot specifieke sectoren en onderwerpen. De EU-houtverordening (2010) verplicht bedrijven bijvoorbeeld om de nodige zorgvuldigheid te betrachten bij het bepalen van de herkomst en legaliteit van hout. De EU-verordening betreffende conflictmineralen (2017) vereist dat Europese bedrijven die tin, tantaal en wolfram uit conflictgebieden of risicovolle gebieden importeren due diligence toepassen. De EU-richtlijn niet-financiële rapportage (2014) verplicht grote ondernemingen informatie te verstrekken in relatie tot impacts op sociale en milieuaspecten. De inzet van bedrijven om risico's op deze onderwerpen te beheersen dient ook openbaar gemaakt te worden; ze moeten informatie verstrekken over de gevolgde aanpak en maatregelen voor risicobeheersing, uitgaande van principes voor 'gepaste zorgvuldigheid'. Daarnaast zijn er initiatieven voor due diligence-wetgeving die specifiek

gericht is op de cacao-sector en due diligence-wetgeving op productniveau ten aanzien van ontbossing. Verder wordt er sinds 2015 op internationaal niveau onderhandeld over een bindend [VN-verdrag op het gebied van bedrijfsleven en mensenrechten](#). Een tweede conceptversie is inmiddels gereed en bevat onder meer bepalingen over due diligence en bedrijfsaansprakelijkheid. Al deze verschillende processen, op nationaal, Europees en internationaal niveau, zijn delen van dezelfde puzzel, en hebben allemaal een functie in aanvulling op bestaande vrijwillige maatregelen en initiatieven. Het MVO Platform heeft in [dit visiestuk](#) uitgebreider het belang van nationale en internationale wetgeving beschreven.

➔ *Zie ook: 'Is het niet veel beter als wetgeving op EU-niveau wordt ingevoerd?'*

Veel Nederlandse bedrijven die in risicosectoren opereren hebben zich al gecommitteerd aan de convenanten. Voldoen zij daarmee automatisch aan de voorgestelde wet?

De bedrijven die bij een convenant aangesloten zijn, hebben waarschijnlijk een voorsprong vanwege de uitwisseling van kennis en ervaring, en de ondersteuning van maatschappelijke organisaties bij de due diligence-processen voor bedrijven uit die specifieke sector. Tevens zijn er binnen de convenanten initiatieven waarin bedrijven gezamenlijk optrekken om hun due diligence-processen vorm te geven. Het is daarmee niet gezegd dat zij zich, door deel te nemen aan een convenant, ook automatisch aan de wet houden. De wet introduceert een individuele verantwoordelijkheid voor bedrijven en de handhaving zal dan ook op individueel bedrijfsniveau plaatsvinden.

Voldoen bedrijven aan hun verplichtingen onder de wet als zij gecertificeerde producten inkopen?

Certificering kan, afhankelijk van de criteria en de kwaliteit van het systeem, een belangrijk instrument voor bedrijven zijn om duurzaamheidsrisico's in hun (vaak complexe) ketens in kaart te brengen, duurzame ontwikkeling te bevorderen, risico's op mensenrechtenschendingen te verminderen en voorkomen, en stakeholderbetrokkenheid te creëren. Certificering kan echter nooit de individuele due diligence-verplichting van bedrijven vervangen. In dit [visiestuk](#) heeft het MVO Platform uitgebreid de relatie tussen due diligence en certificering beschreven.